

Í DAG

ISTÆNASTAN Í ATLANTSHAVINUM 50 ÁR

Ístænanastan skipað tá ið »Titanic« fórst

50 ár eru farin síðan »TITANIC« — vanlukkan hendi í Atlantshavinum. Aftaná hessa vanlukku tóku lond seg saman og skipaðu eina fasta ístænastu í Norðuratlantshavinum. Í dag taka ekki einans skip, men einnig flögur tui í hessi tænanstu, og aftrat teimum loft- og sjóforum, ið bæði dag og nátt ansa eftir vandum, ið koma vera á hesum farleiðum senda onnur skip, ið sigla hesar leiðir boð frá sær, um ísfjöll eru á siggja.

TVÆR ferðir um dagin sendi amerikanska stóðin Argentía út tæy sokallaðu ístíðindini. Tað eru 17 lond, ið taka lut í ístænastuni — m. a. Danmark, ið hevur serstøk áhugamálið at rokja her í Grønlandssiglingina. Sáttmálin um hessa fræga tiltak var undirritaður í London fyrri 50 árum síðani, og sjálvt um eitt ikki frættir so nógv frá tí, ið her fer fram, hevur ístænanastan verið av størstum týdningi og ivaleyst bjarga mongum skipum, ið annars ikki høvdu onnur líkindi at fáa boð um ísvandar á farleiðini.

BLÓÐPROPPUR.

TAÐ er prógvað, at vissar hjarta sjúkur — blóðproppur — hava vundið nógv upp seg seinastu 15 árin. Serstakliga er tað mannfólk, ið, hesar sjúkur raka. Kvinnur eru betur stíflaðar heilt fram til yvirgangsrárin.

Tað eru allar góðar orsøkir til at taka upp »bardagane« mótt vissum fyrbrigdum í tí ævusturlenska lívsmynstrinum: vaksandi fitiforbrúk, vaksandi kalóriuforbrúk, minkandi líkamligt arbeiði, hækjandi sigarettforbrúk, stórrí sálarligt trýst orsakað av kappingarhugi, girni, traian og óðrum. Tað eru allar góðar orsøkir til at kanna okkara lívshættir, okkara dagligu til veru, okkara kulturelmynstur og lívslíkindi út í æsir, tí her leikar nógv á — sjálvt mannalívið.

SOSIALURIN

HEIMASTYRISLÓGIN.

Veruliga er heimastýrslógin soleiðis skipað, at okkara rættindi eru væl vard við henni; hon gevur okkum vald á øllum okkum, har vit sjálvir gjalda; men her bilar hjá okkum, tí tað eru so nógv okki ið ikki eru nog væl útbýgd og sum krevja stórar ilógur.

At yvirtaka nógv av hesum okkum, verður einki minni enn afturstig fyrri folkið og landið: tí vit fáa tí ikki útbýgt so skjótt sum ráðiligt og neyðugt er.

Tær higarðir gjørdur yvirtøkurnar hava gjivið gull ella annað ríkið, tverturimót. Á okkum okki hevur verið neyðugt at fari aftur til danska ríkissjóvrið at fáa pening, meira pening.

Hetta hevur eydnast. Var tað ikki eydnast at útvega henda pening henda vegin, sjálvt um yvirtøkan er veruleik, vóru vit ikki komnir so langt ávegis.

TAÐ er tí einki minni enn ein heitstlig stóða, vit eru komnir í, um so verður, at hilt sokallaða »sjálfstýrslandsstýrið« fer at fremja stórrí yvirtøkur, ið einans koma hava til útslit, at hest mál ikki verða loyst íttanfyrri eitt rimuligt tðarmark.

ONGAR SAGUSPONIR.

Í Sovjet hava teir í fleiri ár roynt at funnið eina sag, ið kann saka uttan at sløða sagusponir eftir sær.

Hetta er eydnast teimum nú. Teir nýta vibrerandi knívar, sum annaðhvørt eru kilaformaðar ella bandformaðar. Eggin slær ógvuliga tít móti trænum og sker heldur enn sagnar.

Skjótari knívurin sveiggjar, minni megi krevst til »saginginæ«. Russar arbeiða við upp í 233 »svingningum« í sekundið og hava verið hepnir at sagra finer og tunnarn við so at siga uttan sagusponir.

LURTARAVÐURSKIFTINI.

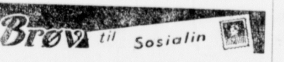
VIT hava so hoyrt, hvat fólk halda um útvarpið — og vit hoyrd, hvørji framtíðarskyni vóru.

Bert onkur nam við hin eymasta spurningin útvarpinum viðvíkjandi: lurtirupplækkarnir, tá vit koma út á útriðurnar.

Um voturin er næstan ógjörigt at fáa tað við, ið útvarpað verður, og alkið er tað meira móði enn hvið at fáa tíðindini við.

Hetta er útvarpsins stórsta brek í lotuni, og mitt framtíðarskyni skal tí vera:

EITT útvarp, ið hvort um allar Foroyar — og væl!

ÁHUGAMÁL FISKIMANNA.

Sum nevnt her í blaðnum kom Frederik Hansen, lögtingsmaður, við ógvuliga ómótiveraðum skuldsætingum móti Danum; men blaðið hevur longu víst á, hvi vit ongantíð stuðul kundu fáa í teimum miklu kreppuárum 30'num, og har er tað eligið nógv týðuliga fast.

Frederik Hansen hevur, um eg minnst rætt, síði í stjórn Fiskimannafelagsins í 12 ár, og tí kundi verið áhugavert at spurta, hvat hann hevur avrikað til frama fyrri fiskimenn?

Eg veit einki um, at sáttmálar-nir lonarliga eru bótir til tað betra ól hosi 12 árin, sjálvt um

pristalið er farið upp við risastigum.

Vist hava fiskimenn vundið á annan hátt; men tað var ikki Frederik Hansen og stjórn Fiskimannafelagsins, ið skaffaði okkum minnstulóni, prívíðbótina, 6 tíma vaktarskiftið, frítíðaríðina og annað, ið vundið er.

Snøgt sagt er alt hetta vundið eftir uppskotum frá javnaðarmannum og undir javnaðarskýrinum.

NB. Stjórn Fiskimannafelagsins fekk minnkad minstulónina úr 800 niður í 650 kr.

Fiskimaður.

Í 1945 skrivaði Dagblaðið ógvuligar greinir um sjálfstýri, fullveldi, loysing o. t. Teir skuldu taka landið, bert teir fingur vald til tess. Tað fingur teir og tóku landi í 1946. Dagblaðið segði tá m. a.:

»Vit ásanna tæy gomlu orðini, at ein kongur uttan fólk er eingin kongur.«

Teir settu danska kongin frá sum kongur Foroya; men nakrar dagar seinri lótu teir seg reka av tingi av hesum sama avsetta kongi.

Fólkaflokksmenn eru einastu menn í øllum heiminum, sum hava latið seg ríkið til hús av einum kongi, sum ikki var kongur.

Tónalist

ST—GRAMMOFONPLÁTUR

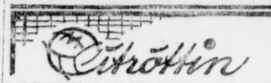
Kring allan heimin verða í hesum døgum seldar grammofoonplátur til frama fyrri flóttarflókahjálps STs. Meistast tónlistafólk heimsins hava sungið og spælt. Í Svøríki, har teir byrjaðu fyrri enn í Danmark, høvdu teir roknað við at selja 30.000 plátur; men fáir dagar vóru gingin í, tá teir longu høvdu selt 200.000 og hvør plátan kostar 27,50, ið er minni prisur enn fyrri tær vanligu long-playing-pláturnar. Allur vóningurin fer til ST-hjálparaarbeiðið.

Í 60 lundum er plátan longu seld í nógvum hundrad túsund eintakum, og menn rokna við, at enda ligi áðoðin fer at togast um 30—50 milj. kr.

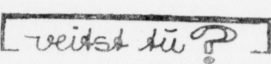
MUNURIN. Kommuníslalondini taka meir og meir eftir vesturlenskari síðmenning, og nógv av tí, ein í dag hótir í kommuníslablaðum, er slíkt, ið áður var versta slag av imperialísmu og kapitalísmu. Her er brot úr ungerska kommuníslablaðum: NEPSZABADSAG:

»Trikvartíðin og upp til fimm settapartar nakin konufólk eru vanlig í teimum kapitalísliskum blaðum. Tá líkindi nakin myndir nú dagliga eru at siggja í sosialísliskum blaðum, má hetta ikki uppfatast sum kapitalíslískt forfall. Okkara nakin konufólk vísa á vísendalgar eginleikar og ikki erotískar, tæy eru upplýsandir tíðindatilfarar, tæy stuðla framleiðsluhugin, mentan og sanna sosialísmu. Vit sosialíslistar og kommunístar víta, at ein nakin kvinna í blaðnum við sosialíslískari tekst, ikki er ein nakin kvinna á kapitalíslískari meining. Sosialísliska fræðingurin til myndina foreldrar nakin leikan. Hin nakra kvinna verður fult ílatin av tekstini niðri: undir myndini, og tá er jø alt í lagi.«

BOKSING hevur sum ítrótt ikki serliga gott orð á sær, og mangar reddir hava tala um: at banna boksing, ja, á seinasta fundi í »Nordisk ráðe var hetta mál á skránni. — Um hessa ítrótt sigu danskur boksari:

— Eg vil slá fast, at tað í engari ítrótt er at finna so gott virkni sum millum boksarar, eisini tá ið teir hiltast í ringinum. Boksing er ein frálík ítrótt, og manar fram teir bestu eginleikarnar í manninum. Hon gevur honum sjálvsálit. Hann nýtist ikki leita saman við onnur fólk fyrri at kenna seg sterkan, gera býttar gerðir, sum jø er vanligi úrslitið av flokksmentali tetini. Boksingin heldur okkum burtur frá slagsmálum, tí vit kenna okkara ábyrgd.

AT tað eru 121 lond í heiminum, har roknað soleiðis at t. d. Korea, Týskland og Vietnam eru í tvíningum, og at tað koma at vera fleiri, tí her er ikki roknað við londum, ið framvegis eru heintleisð koloniar t. d. Angola, Mosambique o. fl. Her eru heimssins 10 størstu lond og teirra fólkatal:

Land:	Stødd	Fólk:
Sovjet	22.400.000	218.000.000
Kanada	9.959.401	18.400.000
Kina	9.815.000	699.400.000
USA	9.363.400	183.000.000
Brasilía	8.513.844	67.500.000
Australia	7.695.100	11.400.000
India	3.263.373	438.000.000
Argentína	2.808.492	24.400.000
Kongo	2.345.525	14.500.000
Meksiko	1.969.367	35.600.000

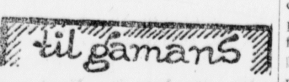

ORÐATOKINI niðanfyrri hava tann skeivleika, at fyrsti partur av einum er settur saman við seinna parti av einum heilt óðrum. Nu raður um at seta rætt saman:

1. Eingin skal kanna sær bitan, ið ikki er á borði.
2. Hvát ungur nemur, hann ei heldur til sín deyð.
3. Eingin fer væl av tí, hann ilt ger.
4. Mangur er á orði, fyrri enn hann er svolgur.
5. Hann ið ilt gítur, at annar fer illa.
6. Mangur lovar í neyð tað, gamal fremur.

SET »A« UPP Í ENDAN

1. einum merki, so tað verður eitt gentunavn.
2. einum dreingjanavni, so tað verður ein lampi.
3. einum djóri, so tað verður »at fáa sær«.
4. einum goymslustað, so tað verður »at fáa«.
5. einum dreingjanavni, so tað verður eitt gentunavn.

LOGIÐ. Nýggja prestafráan gjørdur veitist fyrri teimum eldru sóknarbornum. Hon hevði fingið at víta, at gamli Andráss hevði tann skína óvana, at bita sukurmolarnar í helvt og hvørja ferð leggja aðra helvtina aftur í sukurkarid. Prestafráan var snúðin, tók og

breyt allar sukurmolarnar í helt. Tæy koma til borðs, og sum vant fór Andráss í sukurkarid, grópaði líka á botn, tí hann ongan heilan mola fann. Tá lat í honum:

— So galtið havi eg ikki víta: tað er eitt av øllum sukurmolunum.

SHEIKURIN: Nei, í morgin kann eg ikki koma; eg havi tvey silvurbúðleyp og eitt gullbúðleyp.

— Sonur mín verður mammuni líkari fyrri hvønn dag, nú hevur hann eisini reyða há hennara. — Tað hevur hann jø altíð havt. — Ja, men ikki hon.

TAÐ ER VERULEIKI

AT sum eitt líð í tjóðskaparliga menningini verður í 1928 semja millum javnaðarflokkinn og sjálfstýrslaflokkinn at lata Foroya fiskimannafelag upp í hendi at byta út 300 eintøk av kvæðabókum til tæy forøysku fiskiskipini.

Útheimurin...

(Frámhald frá 2. síðu.)
cher nemlig, at der på de grønlandske fiskerbanks findes en rigdom, som vi må lade ligge, fordi vi har ladet udviklingen løbe fra os, fordi vi har snorksovet, fordi vi har undladt så meget, at her simpelt hen er umuligt at komme nærmere ind herpå. En enkelt ting skal dog nævnes. Skønt fiskeriet er Grønlands stort set eneste erhvervsmulighed, kan grønlanderne endnu ikke tage blot en sætteskippereksamen i Grønland. Og stod der en fiskerihøjskole deroppe i dag, ville man støde på endnu en uhyre vanskelighed — nemlig denne, at de grønlandske fiskere kun undtagelsesvis taler dansk. Derfor og til at læse, ja...

FLAKAVIRKI Á TROLARA-STØDD

Filetfabrikken i Godthåb, hvis kapacitet altså svarer til een østtysk trawler, er ikke den eneste i Grønland. Men de fleste grønlandske »fabrikker« er »moderne« salterier, hvor man modtager fisk til tørring og saltning. Og i dag må man uden videre regne med, at verdensmarkedet, selv det fjerneste ønsker lynfrosne, ferske varer og ikke de gammeldags saltede eller tørrede.

Vil vi ikke eller kan vi ikke være med? Er det »hjemlig« egoisme (skatteydermentalitet) eller økonomisk uformden, der er skyld i den færdtrende grønlandske udvikling?

I første fald er kommentarer overflødige, men når u-landsarbejdet, sans comparison, indbragte 2 gange 12 millioner — eller akkurat det beløb, den omtalte østtyske trawler koster, dog selvfølgelig med indlagt popsang og borgmesterligt lækasseri — kan man gøre sig visse tanker.

I sidste fald er der »kun« at sætte ind på de områder, hvor vi til dato har trukket enorme vekslere på den talmødige grønlandske befolkning, hvor vi har forsomt og lappet i sietet for at sætte ind med fuld musik og uden skelen til, om det kommer til at betyde visse afsavn her hjemme. Og gør vi det ikke nu, bliver vi på et senere tidspunkt nødt til det. Thi luntea er allerede tændt, og en dag vil Grønlands sociale og erhvervsøkonomiske situation eksplodere mellem fingrene på os!